

## CONTINGUTS

### Llengua Catalana

#### *Ús i comunicació: llengua parlada*

Narració de contes i relats amb plantejament, nus i desenllaç.  
Execució de jocs lingüístics de memòria, agilitat, creació i precisió.  
Lectura expressiva.  
Memorització i recitació de poemes.  
Elements no lingüístic: missatges sonors, gestuals i visuals.  
Gaudi davant una manifestació literària.

#### *Ús i comunicació: llengua escrita*

Reconeixement de la idea fonamental d'un text o llibre.  
Tipologia de textos diversos.  
Gust per escriure diferents tipus de textos.  
Aplicació de tècniques de reescriptura en textos de tipologia diversa.  
Producció de textos escrits i creatius.  
Execució de jocs lingüístics de memòria i agilitat.  
Combinació de diversos recursos comunicatius: cartell, auca, audiovisuals, mural...

#### *Treball sistemàtic: lèxic*

Ús d'alguns afixos  
Utilització de vocabulari específic d'altres contextos diferents de l'habitual.  
Maneig del diccionari.  
Relació dels mots per la seva forma i pel seu significat.

### **Coneixement del medi. El medi social i cultural**

#### *Interpretació i representació de l'espai*

Utilització de materials plàstics per representar relleus.

#### *Consciència temporal i temps històric*

Identificació de nocions temporals a partir de referents de fenòmens temporals i històrics.

#### *Informació, comprensió i aplicació*

Utilització dels principals tipus de fonts d'informació directes i indirectes.  
Expressió de conclusions, resultats o recerques.

#### *El medi físic, paisatges i sistemes humans*

Els elements d'un sistema natural.  
Paisatges naturals de Catalunya.  
Poblament i població.

### *El medi cultural*

Creació artística i cultural.

### *El medi històric*

La vida i el treball al llarg del temps.

### *Educació cívica*

Valoració del diàleg com a manera de resoldre conflictes.

### *Actituds personals en el treball*

Acceptació de les normes que presideixen el treball en equip.

## **Coneixement del medi. El medi natural**

### *Treball experimental*

Ús de tècniques de recol·lecció i classificació.

## **Educació artística. Música**

### *Educació de l'oïda*

Audició de música tradicional

### *Música, moviment i dansa*

Ball de danses tradicionals i populars.

## **Educació Visual i Plàstica**

### *Expressió gràficoplàstica*

Utilització de tècniques gràficoplàstiques.

Mètode d'animació d'imatges.

## **OBJECTIUS**

### **Llengua Catalana**

#### *Ús i comunicació: llengua parlada*

Comprendre relats.

Produir missatges orals emprant dicció, entonació i postura adequades.

Llegir en veu alta textos escrits utilitzant l'entonació i la dicció adequades.

Memoritzar i recitar poemes, endevinalles, embarbussaments...

#### *Ús i comunicació: llengua escrita*

Identificar diferents tipus de textos segons la seva funcionalitat i presentació.

Reconèixer la idea fonamental en textos i llibres.  
Apreciar la lectura com a font de plaer i de coneixements.  
Redactar textos escrits de tipologia diversa.  
Expressar per escrit un relat seguint les parts fonamentals d'una història.  
Descriure llocs, objectes i personatges.  
Aplicar tècniques de reescriptura en textos.  
Elaborar textos espontanis creatius i d'imaginació.  
Executar i elaborar jocs lingüístics de memòria i agilitat.

#### *Treball sistemàtic: lèxic*

Identificar les relacions dels mots atenent a la seva forma i al seu significat.  
Utilitzar els recursos lingüístics que generen nou vocabulari: afixos.  
Utilitzar la composició i derivació per tal d'ampliar el valor semàntic dels mots.  
Manejar diccionaris per trobar el significat de les paraules i ampliar-ne el coneixement.

### **Coneixement del medi. El medi social i cultural**

#### *Interpretació i representació de l'espai*

Modelar en relleu i amb materials plàstics una muntanya determinada.

#### *Consciència temporal i temps històric*

Establir, a partir de fets o situacions històriques senzilles, aspectes de continuïtat i canvi.

#### *Informació, comprensió i aplicació*

Utilitzar fragments literaris per a l'estudi del medi físic, cultural i històric.  
Formular preguntes als protagonistes o testimonis d'un fet a fi d'obtenir dades mitjançant entrevistes o qüestionaris.  
Manejar adequadament llibres adients a obtenir informacions concretes.  
Recollir informació a partir de visites, cartografia, audiovisuals etc.  
Elaborar un treball monogràfic senzill a partir d'un guió donat i les dades obtingudes.  
Confeccionar murals sobre un tema seguint una pauta de treball.

#### *El medi físic, paisatges i sistemes humans*

Identificar, reconèixer i expressar un vocabulari precís a propòsit dels diferents elements que componen els relleus, el clima, sòls, vegetació i fauna.  
Indicar les principals característiques de l'estructura de la població de dues comarques catalanes i justificar-les.

#### *El medi polític i cultural*

Identificar alguns elements representatius del patrimoni folklòric i artístic de Catalunya.

#### *El medi històric*

Identificar i descriure diferents aspectes de la vida quotidiana que han anat canviant al llarg del segle XX.

### *Educació cívica*

Emprar el diàleg com a actitud normal per a resoldre els conflictes i contrastar situacions.

### *Actituds personals en el treball*

Col·laborar activament amb els companys i companyes aportant-hi materials, opinions i experiències.

## **Coneixement del medi. El medi natural**

### *Treball experimental*

Fer un herbari.

## **Educació artística. Música**

### *Educació de l'oïda*

Identificar auditivament diverses formacions instrumentals i formes musicals tradicionals.

### *Música, moviment i dansa*

Interpretar danses col·lectives.

## **Educació Visual i Plàstica**

### *Expressió gràficoplàstica*

Emprar els elements del llenguatge visualplàstic d'acord amb l'ús del missatge, comunicació, projecte que es vulgui aconseguir.

## **ACTIVITATS**

1. Prèviament a l'inici de la lectura, el mestre llegirà als alumnes els següents fragments del text:

*Pàg. 13 "Estaven gairebé a l'entrada del poble [...] Anem.*

*Pàg. 16-19 "Aviat el Jaume s'adonà [...] inicià el camí de retorn cap a la plaça de la vila.*

*Pàg. 23-24 "Llavors els més grans es reuniren en un racó [...] s'havia assabentat de la situació i de l'existència del Codolenc.*

I a partir d'aquesta lectura proposarà la redacció individual o per grups de la continuació i el desenllaç de la història. Posteriorment se'n realitzarà una lectura en veu alta a la classe.

2. Tot seguit i per grups, confegiu un fitxer dels mots i expressions del llibre que us siguin desconeguts o que no useu habitualment. Repartiu-vos la feina per capítols i incorporeu el fitxer resultant a la biblioteca d'aula.

3. Segur que en llegir el llibre, t'has fixat que hi apareixen sovint reguitzells de paraules que tenen coses en comú. Són allò que en llengua es coneix com a **campus lèxics**. Comprova-ho fent el següent exercici. En primer lloc cerca en el diccionari el significat de camp lèxic i a continuació, quan amb

l'ajut del professor hagin quedat resolts els possibles dubtes, proposeu-vos per equips i per capítols de fixar tots els camps lèxics que apareixen en el text. Nosaltres te n'avancem alguns: menjars pàg. 61, pentinats pàg. 63, plantes de flors, arbres, animals domèstics, animals salvatges, accidents geogràfics...

4. Completa una fitxa dels següents personatges: Codolenc, Eduard, Maria, avi Ramon i fada Montsant que contempli aquests camps:

- aspecte físic
- caràcter
- edat
- fets més importants al llarg del llibre
- personates amb els quals té parentiu o relació propera
- gustos
- comportament
- altres

- 5. Fes una relació dels fets fantàstics que apareixen en el conte i una altra dels principals fets que podrien ser reals. Explica als teus companys una narració fantàstica que coneguis per tradició familiar o a partir d'una lectura que t'hagi agradat.

6. En funció de les definicions que el Diccionari de la Llengua Catalana (IEC) dona dels següents gèneres literaris: relat, conte, llegenda i novel·la gòtica decideix raonadament en quin d'ells ubicaràs aquesta obra.

7. Posteriorment es poden analitzar també aquells relats que s'havien proposat a l'activitat 1 per tal de classificar-los per gèneres segons es proposa a l'activitat 6.

8. Observa com Codolenc s'ha format a partir del substantiu còdol al qual hem ajuntant el sufix **-enc**; el resultat és un adjectiu que en el text apareix com a nom propi: Codolenc. Aquest procediment, que es coneix com a flexió nominal, és un recurs que tots utilitzem a l'hora de parlar. Exercita-la ara amb la següent proposta:

Converteix els següents noms comuns en adjectius similars a Codolenc afegint el sufix **-enc**, **-enca** als mots. Observa quines lletres o variacions has hagut de fer sobre el nom en cada cas. Comenta-ho amb el professor de llengua.

Mots: farina / sorra / pedra / llicorella / cigró / vi / aigua / pinyol...

9. A les pàgines 71 i 73 del text hi trobaràs dos embarbussaments. Memoritza'ls i organitza amb els teus companys una competició que guanyarà qui els digui correctes amb el mínim temps possible. Si us ve de gust escribiu-ne vosaltres.

10. A partir de l'embarbussament de la pàgina 73, fixa les categories gramaticals que hi

apareixen.

11. A la pàgina 72 del llibre hi trobes dues endevinalles que ja deus haver resolt. Una endevinalla, també ho saps, és qualsevol enigma per a entretenir-se a endevinar-lo. Ara et proposem que n'escriguis algunes i després de formar grups entre els companys de la classe les poseu en comú entre els components del grup. Es tracta d'organitzar a l'aula una competició d'endevinalles. En un primer torn de dos grups, cadascun d'ells proposa cinc endevinalles a l'altre i a l'inrevés. Resulta guanyador el que tingui més encerts. En torns successius actuarà la resta de grups. Els guanyadors passaran a la final que determinarà el grup guanyador de la classe. Tingueu en compte, a l'hora de redactar les endevinalles, que l'enigma no necessàriament ha de ser una cosa concreta sinó que poden ser sentiments, accions, etc.

12. Memoritzeu el poema de la pàgina 77 i després reciteu-lo col·lectivament de la següent manera: col·loqueu-vos en rotllana i després cada un de vosaltres, per ordre, reciteu-ne un vers. En arribar al final, el poema recomença en aquest punt de la rotllana i així successivament fins que hagueu recitat el poema sencer diverses vegades de manera que tots n'hagueu recitat diversos versos.

Vigileu a mantenir el ritme, l'atenció, l'entonació adequada a cada vers...No s'hi val a distreure-us.

13. A la pàgina 69 hi trobem un escrit a mena de circular que l'Associació de Gegants del Món fa arribar a totes les viles i ciutats. Amb l'ajut del teu professor de llengua, fixa't que està redactat de manera diferent a la resta del llibre. El motiu és que es tracta d'una carta que anomenem formal perquè informa d'un acord pres per un col·lectiu, no va adreçada a cap persona en particular ni expressa opinions o sentiments individuals. Segur que els teus pares reben cartes o guarden documents d'aquest estil (cartes comercials, comunicacions bancàries, informacions d'entitats, convocatòries de reunions d'associacions...). Aporta'n un parell a classe i, d'acord amb el professor, comenteu-ne les característiques, les semblances i les diferències respecte a: fórmules de salutació i de comiat, vocabulari específic, temes, disposició formal, construcció de frases...

14. A la pàgina 61 del nostre text trobem el campaner que es llueix amb el toc de festa. Com saps, les campanes són una mena d'anuncis o senyals que ens volen informar d'alguna cosa: festa, foc, celebració litúrgica... Ara et proposem no solament que facis com el campaner sinó que havent-te proveït de diferents instruments musicals, elaboris amb els teus companys els senyals que a classe us informaran de:

- preparar-vos per anar a gimnàstica
- plegar
- canvi d'activitat o d'assignatura
- fer silenci
- cinc minuts de descans
- inici d'una activitat o examen

- avís d'un esdeveniment festiu
- avís d'emergència
- avís que el professor, si ha hagut de sortir un moment de l'aula, torna

Recorda que cal que els senyals siguin molts clars per tal d'evitar confusions que us facin pensar que s'inicia un examen quan allò que toca és descans o que us avisen d'un aniversari quan allò que succeeix és una urgència.

15. Elabora una fitxa de lectura amb els següents camps: breu ressenya de l'autora / resum de l'argument / tema principal / temes secundaris / personatges / gènere / nivell de llenguatge / opinió personal.

16. Ara que ja coneixes més acuradament els personatges, intenta imaginar-te la mateixa trama però afegint-n'hi un que tu consideris adient. Pots pensar en un gegant, en una persona, en un animal, en un personatge fantàstic...

17. En llegir el llibre, t'hauràs adonat que gran part de l'acció transcorre a les comarques tarragonines del Baix Camp i del Priorat. Ara, per grups, cerqueu informació d'aquestes comarques sobre: situació, clima, vegetació, terreny i població. Podeu fer-ho no només als llibres o CDs sinó també anant-hi d'excursió. Després, poseu-ho en comú i compareu cada un dels apartats amb els de la vostra comarca.

18. Ja deus haver vist que la manera de viure dels personatges del llibre no es correspon amb la teva i possiblement també t'has adonat que se situa a l'època dels teus besavis que seria aproximadament a començaments del segle XX. Et proposem doncs, una activitat que et porti a comparar maneres diferents de viure i a comprovar l'evolució que hi ha hagut des de la manera de viure dels teus avis fins a la teva. Elaboreu, en grup, una enquesta per tal de conèixer els següents aspectes de la vida dels vostres avis i pares:

- característiques de la vivenda (distribució, materials, mobles, electrodomèstics, serveis com aigua, gas, electricitat...)
- ciutat, poble, carrer
- transports
- escola
- jocs
- festes
- menjars
- vestuari
- oficis
- ocupacions dels nens al llarg del dia
- ocupacions dels adults segons el sexe

Després de fer-ne un buidat, confegeu un gran mural amb tres columnes cada una de les quals es correspongui amb una generació. Sempre que sigui possible il·lustreu-lo amb

imatges.

19. Ja has vist que en el conte els protagonistes sempre són masculins. L'Eduard, el gegant, l'avi, el pare, l'assemblea d'homes etc. També saps que això era el normal en l'època en la qual l'acció del llibre transcorre. Et proposem que recreïs la història del llibre situant-lo a l'època actual i per tant donant el protagonisme que pertocui als personatges femenins que hi apareguin.

20. Posa't en contacte amb la colla gegantera de la teva vila o d'una de veïna i cerca informació sobre els seus gegants: nom i característiques físiques, història, construcció, simbolisme, festes en les quals participen, viatges i anècdotes. Informa't també de quins professionals intervenen en la seva construcció i en el seu manteniment: escultors, perruquers, modistes, geganers... A continuació, elaboreu entrevistes per a cadascun d'ells amb tot allò que us interessaria saber. Concerteu-hi l'entrevista i feu-la. Amb les conclusions en podeu elaborar un dossier per la biblioteca de l'escola. No us oblideu de les fotografies!

21. Ben segur que deus saber que un dels elements festius més antics d'una ciutat són precisament els gegants. Ara que en coneixes un de nou: el Codolenc i també, donat que has pogut reviure al llibre algunes festes majors com la de Reus o la que preparen els nostres amics, mira d'organitzar a la teva escola una Festa Major en la qual no faltin els elements festius. Comença per informar-te a partir dels propis companys, ja que n'hi poden haver que siguin bastoners, geganers, sonadors d'instruments tradicionals, castellers, diables, etc. Mireu d'implicar-hi tota l'escola proposant un concurs de cartells, una mostra de pregons, diversos programes de festes, organització d'un seguici, i també amb la participació activa del màxim nombre de membres de l'escola a través dels grups festius. No oblideu que els pares també poden ajudar-vos de moltes maneres: fent vestits, tirant coets, elaborant menjars, fent de públic etc.

22. En començar la història, el Codolenc està allunyat del món i enfadat amb tothom. L'aventura de l'Eduard ve provocada per les ganes d'acostar-s'hi, i el desenllaç del llibre és precisament el retrobament del gegant amb el món i amb tothom. Com saps, és natural que entre les persones es donin conflictes però també has de saber que hi ha maneres positives de solucionar-los, de manera que tots els implicats hi surtin guanyant. Us proposem que excerciteu la recerca d'aquesta mena de solucions amb el següent joc: Repartiu-vos en quatre grups; dos d'aquests (A i B) entraran en una confrontació durant la qual el grup A proposa un problema de relacions entre persones al grup B i aquest ha de cercar-hi solucions que a parer dels grups (C i D) siguin factibles i positives. Després s'intercanvien els papers. El professor tutor serà el moderador del debat.

23. Al llarg del llibre, trobem una gran quantitat de plantes aromàtiques pròpies del Montsant. De fet n'hi ha a tot arreu, com podràs comprovar si segueixes les nostres instruccions: Cada company aportarà a classe tres plantes diferents que empreu a casa vostra com a condiment, remei, infusió, etc. o bé que trobeu a la natura. Amb aquestes mostres i l'ajut del professor de naturals, confegireu un herbari. Reserveu les més aromàtiques per a



organitzar per als vostres companys de cursos inferiors una mostra/concurs d'olors (farigola, romaní, espígol, ruda, pi...)

24. Ara, cerqueu fotografies del Montsant i feu-ne una reproducció amb guix, plastilina o qualsevol altre material plàstic tenint en compte les proporcions d'alçades i amplades.

25. Ara que ja sabeu de què va aquesta història dels gegants, què us sembla si formeu la vostra pròpia colla gegantera? Poseu-vos d'acord amb el vostre professor de plàstica o de manualitats per a fer aquesta activitat: En primer lloc us heu de decidir per un gegant (dibuix, materials, mides...); amb aquest dibuix o maqueta elaboreu un llistat dels materials necessaris (fusta, suro, escuma, polietilè, filferro, cartrons, cola, llanes, fils, roba...) i també un breu projecte de realització per seqüències. I tot seguit, per grups, passeu a la pràctica, sense oblidar-vos que per ballar ha de sonar música. Qui sap si algun dels vostres coneguts és graller o timbaler.

26. Com deus haver comprovat, trobem una única il·lustració que ens mostra el Codolenc segons se l'imagina la il·lustradora Eulàlia Seriola. Ara et proposem que siguis tu qui amb la teva imaginació i la teva traça il·lustris el llibre en aquells passatges que més t'hagin agradat. Després, podeu exposar els dibuixos de tota la classe a l'escola. Tingues en compte les descripcions que t'aporta el llibre tant dels personatges com dels paisatges i altres elements.

27. A la pàgina 58 hi ha un fragment que diu: *"La nit era tan clara i la lluna tan rodona i lluminosa que l'ombra del Codolenc es retallava sobre el fons grisós de la muntanya, i així des de baix es podia seguir el recorregut dels qui baixaven."* Et proposem de fer realitat aquest fragment tot preparant una sessió d'ombres xineses. Abans, cal retallar amb cura els personatges o, si algun company gosa, representar-los al darrera d'una pantalla blanca. Procureu-vos, doncs, un bon focus de llum i tingueu en compte que la proximitat o llunyania respecte d'aquest focus determinarà les proporcions de les ombres.

28. A les pàgines 74 i 75 del llibre hi trobes la cançó popular *"El gegant del pi"* amb variants diferents referides a diversos pobles i viles. Seguint, doncs, aquest criteri que és característic del cançoner popular i tradicional fes la cançó del gegant de la teva vila o ciutat, barri, escola etc.

29. Perquè t'adonis del color musical de la festa, organitza, amb els teus companys, una audició en viu o enregistrada de música amb instruments tradicionals: gralla, timbal, acordió, sac de gemecs...

30. La relació entre el Codolenc i els nostres personatges comença a causa d'una festa i s'acaba amb una festa. Com que el ball hi és present, et proposem de reviure-ho junt amb el teu professor de gimnàstica i els teus companys. Recopileu balls de la vostra ciutat o de la vostra comarca, apreneu-los en un taller de balls i danses i feu-ne una mostra o un ball per a tota l'escola amb motiu d'alguna festa.

## ALGUNES EINES I RECURSOS

Esmentem les imprescindibles com el *Currículum d'Educació Primària del Departament d'Ensenyament*, la *Gran Enciclopèdia Catalana* i el *Diccionari de la Llengua Catalana de l'IEC* també amb la finalitat d'unificar eines de treball.

Altres:

Coromina, E., *Pràctiques d'expressió i comunicació*. Ensenyament secundari (BUP, COU, FP) i superior. Vic: Eumo, 1987.↵

Niubó, R., *Manual de la moderna correspondència comercial en català*, Barcelona: Cap Roig, 1989.

Sabater, Ernest, *Diccionari ideològic*, Barcelona: Editorial Barcanova, S.A. 1990.

UNIVERSITAT DE BARCELONA, Servei de Llengua Catalana *DAU Documents administratius universitaris*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1991.

Recomanem a tall d'exemple per a les activitats vinculades a la cultura tradicional, els CDs:

*Les Festes de Santa Tecla – Tarragona – Tocs i Tonades Tradicionals* de J. Bertran, J.Crivillé, J.M. Martorell, J. Salvadó i R. Vilar. Centre de Documentació i Recerca de la Cultura Tradicional i Popular. Fonoteca de Música Tradicional Catalana. Serie 3 Festes Tradicionals Volum 2. Ajuntament de Tarragona, Generalitat de Catalunya Departament de Cultura, Juliol, 1993.

*Festa Major de Reus*. Edita Audiovisuals de Sarrià, S.L. Barcelona, 1998.

Acreces útils:

Consell Comarcal del Baix Camp, c/ Dr. Ferran, 8 – 43202 REUS Tel. 977322155,

Consell Comarcal del Priorat, Av. Catalunya, 6 – 43730 FALSET Tefl. 977831023.

Centre de Recursos Montsant-Serra de Prades, Comte de Rius, 10 – 43360 CORNUDELLA

Tel. 977821253 – e399o105@serveis.xtec.es.